

ՆՈՐ ՏԱՐԻ,

ԱՄԱՆՈՐ,

ԿԱՄ ԿԱՂԱՆԿ

Պատմութեան հնագոյն ժամանակներէն սկսեալ, ժողովուրդներ ունեցած են ժամանակը տարիներու բաժնելու հասկացողութիւն մը: Եւ տարին անուշտ ունեցած է սկիզբ մը, որ կոչուած է Ամանոր:

Ձանազան ժողովուրդներու մօտ, Ամանորը նշուած է տարուան տարրեր եղանակներու կամ ամիսներու ընթացքին:

Այսօր ալ ժողովուրդներ, ունին իրենց յատուկ Տարեակիցը, կամ՝ Ամանորը:

Հայ ժողովուրդը երկար դարերու ընթացքին, Ամանորը կը տօնէր Նաւասարդ ամսուն սկիզբը, որ կը համարատարածէր ներկայի Արտատոսի 11-ին: Արդէն Նաւասարդ բար ինքնին կը նշանակէ Նոր Տարի:

Նոր Տարին չլինէր մը ընդունուած է տօնել նաեւ զարնան առաջին օրը, իբր տարեմուս՝ զայն նոյնացնելով ընտիւթեան ծաղկումի դադարփարին հետ:

Հայկական Ամանորը Յունուար 1-ին ընդունելու պաշտօնական եւ վերջնական նուիրողութեամբ կատարուած է Վ.Ք. դարուն, Սիմէոն Երեւանցի կաթողիկոսին կողմէ (1783-1780):

Նոր Տարին հայ ժողովուրդին համար, ընդհանրապէս եղած է խանդավառութեանց տօն եւ ուրախ առիթ մը:

Սովորութիւն է եւ սիրոյ արտայայտութիւն՝ նուէրներ փոխանակել ընտանեկան յարկերու տակ կամ շատ սիրելի անձերու հետ: Ուրախացնել փոքրերը եւ բարի խոստումներու փոխարէն հազուատեղէն, խաղալիքներ կամ օգտաշատ առարկաներ քաշիսն անոնց:

Ընդունուած է նաեւ կարելի դոհողութեամբ ընտանեկան սեղանները լեցնել մրդերով, քաղցրեղէններով, որպէսզի այդ ճոխութիւնը եւ ուրախութիւնը տարածուի ամբողջ տարուան վրայ:

Ազգային զետիկ վրայ, հայոց հին պատմութեան էջերէն ծանօթ է, թէ ի՞նչպէս մեր թագաւորներն ու իշխանները կը կազմակերպէին մարզական մրցանքներ, ինչպէս նաեւ հրգի, պարի, նուազի, աշուղական ստեղծագործութեանց փառատօներ, որոնք ծանօթ են ՆԱԻԱՍԱՐԳԻԱՆ ՍՐԵՐ անունին տակ:

Այսպէս, Նոր Տարին թէեւ կրօնական տօն մը չէ, բայց տարուան հետ նաեւ հօգեպէս վերանորոգուելու ցանկալի դադարփարին մէջ, ձեռով մը կը կապուի քրիստոնէական Սուրբ Մեծնդին: Այդ իմաստով, տեղի կ'ունենան կրօնական Տօնդիսութիւններ, Պատարագ եւ կը տրուին իմաստալից քարոզներ: Հօգեւոր եւ աշխարհական պետեր պատգամներ կ'ուղղեն ժողովուրդին եւ կը շնորհաւորեն Նոր Տարին:

ԿԱՂԱՆԿԻՆ ՀԱՄԱՇԽԱՐՀԱՅԻՆ ԲՆՈՅԹԸ

Կաղանդը կամ Ամանորը համաշխարհային երիւոյթ է, որովհետեւ անկախ անկէ որ տարուան ո՞ր օրը Նոր Տարի է, բոլոր ժողովուրդները ունին այդ տօնը:

Քրիստոնէական աշխարհին համար, Յունուար 1-ը եւ զայն կանխող գիշերը բացառապէս պատելի իմաստ մը ունեցած է եւ կը շարունակէ մնալ այդպէս, մանաւանդ մանուկներուն համար: Անոնք խանդավառութեամբ կը սպասեն վայելելու Նոր Տարուան քաղցր միջնուրտը, որ կը տարածուի, ամէն տեղ, ամէն տուն, պէս պէս նուէրներով, բարիքներով, աղօթքներով, բարեմաղթութեանց քարտերով, նամակներով եւ յիշատակներով:

Նոր Տարուան առաջացուցած միջնուրտը առիթ եղած է որ ընկերութեան մէջ շնչուտին նաեւ մարդասիրական զգացումներ: Այդ օրերուն, նիւթապէս բախաւոր, բարեկեցիկ մարդիկ, կը խորհին դժբախտներու, աղքատներու մասին եւ բարեխրական հաստատութեանց նուիրատուութիւններ կատարելով, կ'ուրախանան ուրախացնելով:

Միւս կողմէ Նոր Տարին առիթ եղած է որ ժողովուրդներու մէջ զըրողներ, բանաստեղծներ անդրադառնան կաղանդի բարոյական իմաստին եւ յատկապէս այդ մասին գրեն հոգեշահ պատմուածքներ, հեքիաթներ, բանաստեղծութիւններ: Արդէն զայսօր կ'ունենան համապատասխան գրականութիւն:

Ձերտօրէն կը յանձնարարենք կարգալի ի միջի այլոց Արամ Հայկազի, Գեղարդին (Տօթի. Ս. Գազանճեան — Պէյրութէն) Նոր Տարուան պատմուածքները, ինչպէս նաեւ «Փոքրիկ Երազատեսը», Քլկասիւնցիէն, եւ այլն:

ՆՈՐ ՏԱՐԻՈՅՆ ԾԵՄԻՆ...

Հասաւ Տարիմ, Նոր Տարիմ շոճանտալիմ շալիւէմ,
Որ լոյս ձիւներմ ողջոյմի սնդուս դրօշներ փոքր եմ.
Հասաւ, երկար սպասուած՝ բայց կարճատև՝ այցելու,
Տուներմ երգով լցելու եւ Կաղանդով պճնելու:

Եկաւ Տարիմ լուսազօհաւ մարմնետրի մը համզոյմ,
Իր հետ մուկր բերելով օրհնակ կեանքի մոր խոստում.
Եկաւ այս ծեր, այս տխուր աշխարհիմ դէմ լուսալով
Նոր երազներ, մոր լոյսի հորիզոններ հոգեթով:

Ձանգակներու գազարթմ թնայաց Տարիմ՝ յաղթութեամ
Աւետիսի մը նման, խնդաց այգի պէս գարման.
— Խաղաղութեան ալէլո՞, ուրախութեան ուխտման...

Թօթալիլով քու հոգիդ ամէմ ժամգէ անցեալի,
Ո՞վ մարդ, շնի՞մ Նոր Տարույմ, վերսկսէ մո՞ր ուղի,
Ե՞րբ թնդացուր Աստուծոյ իր շնորհքիմ համար մոր,

Բարիքներում իր քերած եւ օրհնութեանց քաշիւելիք...

2. որ պահոց ԾՆՆդեան: Արքոցն՝
Բարսղի Հայրապետին եւ Եղբոր նորին
Գրիգորի Նիւսացոյն, Սեդրեսարոսի
Հոռմայ Հայրապետին եւ Արքայ Եփրեմի
Խուրի Ասորոյ: Աւ 11.2-11: Եւ 4.2-6: Կդ
1.21-29: ՅԿ 10.11-16:

ԲԱՐՍԵՂ ՀԱՅՐԱՊԵՏ

ԳՐԻԳՈՐ ՆԻՒՍԱՑԻ ՀԱՅՐԱՊԵՏ

Իրաւամբ մականուանուած՝ Մեծն, Սերեցաւ սուրբ
բերնու ընտանիքէ մը: Սուրբեր էին հայրն ու մայրը,
մայրենի սրտան ու մամլը. եղբայրը՝ Ս. Գրիգոր Նիւ-
սացի եւ քոյրը՝ Ս. Մաքրինա: Ծնաւ Կապադովկիոյ
Կեսարիա քաղաքը, ուր ստացաւ մինչեւ քարձրագոյն
նախակրթութիւն. ապա գնաց Անտիոք Ատրւոց, որ
այն ատեն աւելի նշանաւոր էր իբր ջրիտոռնէական դի-
տութեանց կեդրոն, ինչպէս նաեւ Աթէնք, ուր իր ու-
սուցիչներէն մին եղաւ Պարոյր Հայկազն, Կ. Պոլիս,
Աղեքսանդրիա, Էւայն: Աթէնքի մէջ իր դարձողակից
ընկերը եղաւ Ս. Գրիգոր Նաղիանդացի, որուն հետ
ցմահ մնաց բարեկամ: Դժուարաւ ընդունեց քահանա-
յական աստիճան, որուն կոչեց զինքը Եւսեբիոս եպիս-
կոսոս. զի կը նախընտրէր ուսումնական վանական
կեանք, զերծ վարչական հոգիքէ. բայց յետոյ պար-
տաւորեցաւ ընդունիլ նաեւ եպիսկոպոսական պատիւ
եւ Աթու: Հանդիսացաւ Եկեղեցւոյ ամենէն մեծարժէք
վարդապետներն մին, որ իր հզոր խմատութեամբը եւ
ուղղափառ գիտութեամբը ջախջախեց հերձուածողնե-
րու, մասնաւորապէս Արիոսեաններու եւ հոյեմարտնե-
րու մոլորութիւնները. ամենաջերմ պաշտպանը եղաւ
Նիկիական հանդանակի «համադոյալից» բառին: Իր
բարձրադոյն առաքինութեամբը եւ խստակրօն ճշմար-
տասիրութեամբը պատկանեցուց Յուլիանոս Աւրացո-
ղը, որ Աթէնքի մէջ իրեն դարձողակից ընկիր էր եղած,
եւ Արիոսեան Վաղէս կայսրը, որ երկկողմ պատկա-
ռանքով ներկայ եղաւ իր մատուցած պատարադին:
Թողած է մատենագրական կարեւոր գործեր, որոնց մէջ
է «Վեցորէից արարչութիւն»ը, որ Ծննդոց դրջին վրայ
մեկնութիւն մըն է, եւ որ Ոսկեդարուն թաղրմանուած
է հայերէնի. ունի բազմաճարիւր նամակներ, Նաղիան-
դացի դոյն կը համարի Աստուածաշունչի մեկնիչներուն
մէջ ամենատաղիներ. իսկ Երազմոս դոյն կը նկատէ բո-
լոր ժամանակներու ամենէն նուրբ քարոզիչը: Ս. Բար-
սեղ դրած է վանական կարգի կանոն մը, ինչպէս նաեւ
Պատարադամատոյց մը, որ մերիսին տարբերէն մին է:
Եպիսկոպոս ձեռնադրուած է 370ին, մեռած է 379ին:

Եղբայր Ս. Բարսղի Կեսարացոյն: Ծնորհիւ իր
ստացած բարձր դաստիարակութեան, շուտով ուշա-
դրութիւն դրաւ իր եկեղեցական ասպարէզին մէջ,
ուր մուտ դործեց նախ իբրեւ ամուսնաւոր քահանայ
Նիւսիոյ կամ Նէոկեսարիոյ Կապադովկիոյ: Յետոյ,
սակայն, իր տիկնոջ կուսանոց մեկուսանալէ վերջ,
ինքն եւս ստացաւ եպիսկոպոսական աստիճան՝ նոյն
քաղաքին վրայ (372ին). աքսորուեցաւ Վաղէս կայսեր
օրով, իր խիստ հակա-արիտութեան պատճառաւ, ու
վերադարձին ներկայ դոնուեցաւ Կ. Պոլսոյ ժողովին,
ուր փայլեցաւ արժանեօք: Գրած է բազմաթիւ ճառեր եւ
մեկնութիւններ, որոնցմէ շատերը թարգմանուած են
հայերէնի, ոմանք Ն. եւ այլք Ը. դարուն: Այս վերջին-
ներուն կարգին, ամենէն ծանօթներէն մին է «Յաղագս
թութեան մարդոյ» գրուածքը: Վախճանած է Նիւսիա,
396-400 թուականներու միջեւ:

ԵՓՐԵՄ ԽՈՒՐԻ

Մին է Եկեղեցւոյ նշանաւորադոյն Հայրերէն, մեծ
քարոզիչ եւ ընտիր բանաստեղծ: Հեղինակ եղած է կը-
րօնական մեծարժէք դրսիտնութեան մը, որ կը բաղ-
կանայ մասնաւորապէս հոգեւոր երգերէ եւ Աստուա-
ծաշունչի մեկնութիւններէ: Այս վերջիններէն կարեւոր
մաս մը հայերէնի վերածուած է սակեղարեան թարգ-
մանութեամբ: — Ծնած է Ամիդ քաղաքին մէջ, կու-
տաշա ընտանիքի զուակ: Մկրտուած կը համարուի Ս.
Յակոբ Մծրմուցոյ ձեռքով, անոր աշակերտած նախա-
դէս, եւ իբր սոսկական հետեւորդ անոր ընկերացած
դէպի Նիկիոյ ժողովը: Կուսանդուի նաեւ թէ Նդեսիոյ
յեւներուն մէջ օրբակեաց կեանքով ապրելէ եւ հրաշա-
ղործութիւններով համբաւուելէ վերջ, Կեսարիա դադած
եւ Ս. Բարսեղէն սարկաւադ, ըստ ոմանց նաեւ քահա-
նայ ձեռնադրուած է. ապա Նդեսիա դառնալով արգիւ-
նաւոր հանդիսացած է ջրիտոռնէական ուսուցման եւ
քարոզութեան դաշտին մէջ: Իր կեանքին վերջին մասը
զարձեալ անցուցած է միսյնութեան մէջ, եւ խոր ծե-
րութեան մէջ վախճանած է 378ին: Մեր մէջ ժողովրդ-
բան եղած է մասնաւորապէս իր ողօթալիքովը:

Հ. ԾՈՌՈՒՄԱՅ ՎԱՍՈՅ ԵՐ. օրը: Յ. ՅԱՌՈՎ. 28: Է. ՅԱՌԻՍ 18:

† Ճրագալոյց ԾՆՆդեան: Տիտ 2.11-15:

Մտ 2.1-12:

ԾՐԱԳԱԼՈՅՑ — ԽԹՈՒՄ

Հայաստանեայց Առաքելական Եկեղեցին, տէրունական երկու մեծ սուներէ — Ս. Մնունդէն եւ Ս. Զատիկէն — առաջ, անմիջապէս նախորդող օրերուն կ'ունենայ սրտառուչ արարողութիւններ, որոնք կը կատարուին իբրեւ **ՆԱԽԱՏՈՆԱԿ**:

Այդ երկու օրերը կը կոչուին՝ **ԽԹՈՒՄ**:

Առաջինը, անպայմանօրէն կը զուգագիպի Յունուարի 5-ին, որովհետեւ Ս. Մնունդը Յունուարի 6-ին է. իսկ երկրորդը՝ Ս. Յարութեան Կիրակիին նախորդող Շաբաթ օրը:

ԽԹՈՒՄԻ օրը, արեւամուտէն ետք, տեղի կ'ունենայ գիշերային պատարագ տպաւորիչ միջնորդութիւն մը մէջ: Ժողովուրդը շատ կը սիրէ գիշերային արարողութեանց այդ պահը: Մեծ թիւով հաւատացեալներ ներկայ կ'ըլլան եկեղեցի:

Պատարագէն ետք, կրօնական առումով՝ արդէն իսկ Մնունդ է եւ դպիրները երգելով կ'աւետեն, թէ՛ **ՔՐԻՍՏՈՍ ՄՆԱԻ ԵՒ ՅԱՅՏՆԵՑԱԻ**:

Այնուհետեւ մինչեւ ուշ գիշեր, եկեղեցասէր խումբեր կը շրջին թաղերը եւ հաւատացեալներու բնակարաններուն առջեւ կ'երգեն եւ կը նուագեն ծննդեան հոգեպարար շարականներ եւ եղանակներ: Այս սովորութիւնը մեծ ընդունելութիւն ունի մեր ժողովուրդին մօտ: Ընտանիքներ հրճուանքով կը սպասեն երգեցիկ այդ խումբերը. իրենց դռները լայն կը բանան անոնց առջեւ, կը հիւրասիրեն զանոնք, կը քաջալերեն եւ նուէրներ կու տան բարի նպատակներով:

ԽԹՈՒՄԸ կը կոչուի նաեւ **ԾՐԱԳԱԼՈՅՑ**. որովհետեւ սովորութիւն էր եւ մինչեւ այսօր կը շարունակուի ան, որ յիշեալ արարողութեանց ընթացքին, հաւատացեալներ իրենց ձեռքերուն մէջ լուցուած վառուած — մում բռնեն:

Նաեւ աւանդութիւն էր եւ է որ տուներուն մէջ եւս ճրագ մը վառուած մնայ, որպէսզի Ս. Մննդեան աւետիսը ունեցող մոգերը կարենան այցելել եւ նուէրներ ու առատ ուտելիք տանիլ աղքատներուն:

ԿԱՐԵՒՈՐ՝ ԽԹՈՒՄԻ ՄԱՍԻՆ

Նկատելի է, որ ԽԹՈՒՄԸ ըստ ձեւի եւ ըստ էութեան աւելի շատ հայեցի բնոյթ ունի: Դարեր շարունակ մեծ սուներու նախօրէին այդ խորհրդաւոր ու հոգեպարար արարողութիւնները, տխուր եւ ուրախ անպատուժ յուզումներով լեցուցած են հայու հոգին:

Այդ առիթներով պարբերաբար մեր թերթերուն եւ զրական հանդէսներուն մէջ լոյս տեսած են ուշադրաւ գրութիւններ:

— Հայ Առաքելական Եկեղեցւոյ դպրոցներու աշակերտութիւնը ըստ սովորութեան Ս. Մնունդի առիթով հաւաքաբար եկեղեցի կ'երթայ եւ մասնաւոր արարողութեամբ մը Ս. Հաղորդութիւն կը ստանայ:

ԾՐԱԳԱԼՈՅՑ — Մեծ սուներուն նախառնակի երկրները սովորութիւն էր ճրագ լուցանել եկեղեցւոյ մէջ. այդ սովորութիւնը նոյնիսկ ամէն կիրակոմտանն ու տեղի կ'ունենայ, եւ Լոյս Զատար կըլը թօրնութեան ճրագաց կուտած է: Բայց հիմա ճրագալոյց անուց կը զործածուի միայն Մննդեան ու Զատիկի նախօրէինց երեկոններուն արարողութեան՝ ամէնուն ձեռք մտնել տարով. եւ նոյնիսկ երկու սուներուն նախօրէինց ամբողջ օրը ճրագալոյց կը կուտի իբրեւ օր պատարագութեան մեծ սուներն:

† . Տօն Ծննդեան եւ Աստուածայայտնութեան Տեառն Մերոյ Յիսուսի Քրիստոսի:
Տ/տ 2.11-15: Մտ 1.18-25:

Հայաստանեայց եկեղեցւոյ մէջ եւ հայ ժողովուրդին համար, ամենէն ուրախ եւ սիրելի տօնն է Ս. Ծնունդը, որ ամէն տարի մեծ շուքով կը տօնուի:

Աստուածայայտնութիւնը տեղի կ'ունենար առաջին դարուն սկիզբը, որով մարդկութեան կեանքին եւ պատմութեան համար կը սկսէր նոր շրջան մը, նոր թուականով, — Քրիստոնէական տարեթիւր—:

Քրիստոս ծնաւ Բեթղեհէմի մէջ, ամենէն համեստ պայմաններու տակ: Ապրեցաւ 33 տարիներ միայն: Ս. Ծնունդէն մինչեւ Թաշելութիւնը, Անոր կեանքը եղաւ արտակարգօրէն հրաշալի եւ մարդկութեան համար ուղեմիջ՝ ճանչնալու ճշմարիտ Աստուածը:

Մարդիկ, պատմութեան հնազոյն դարերէն սկսեալ միշտ ունեցած են կրօն մը, պաշտած են բնութեան ոյժեր, կենդանիներ, խորհրդանշական կուռքեր, իմաստուն կամ զօրաւոր անձեր, մարգարէներ, կառուցած են պաշտամունքի մեհեաններ եւ բազիլիկներ. սակայն, ոչ մէկ կրօն լրիւ զոհացուցած էր մարդկութիւնը:

Քրիստոսով Աստուածայայտնութիւնը՝ եղաւ մարդկային մտքի խարխախումներուն եւ որոնումներուն վերջակէտը: Աստուած իր որդին ընծայեց մարդկութեան, որ ուսուցանէ ճշմարիտը, յուսաւորէ մարդկային միտքը, որպէսզի մարդը ապրի ու վայելէ կեանքը ազնուագոյն սկզբունքներով:

Այսպէս, Քրիստոսի ծնունդը նկատուեցաւ մարդկային կեանքին համար եւ պատմութեան մէջ, մեծ անկիւնադարձ:

Աշխարհի բոլոր հաւատացեալները ամէն տարի եկեղեցական մեծ հանդիսութիւններով կը նշեն Ս. Ծննդեան տօնը որպէս իմացական նոր լոյսի, խաղաղութեան եւ սիրոյ տօն:

Սովորութիւն դարձած է որ եկեղեցւոյ պետեր, կաթողիկոսներ, առաջնորդներ, Ս. Ծնունդի առթիւ իրենց հօտին, հաւատացեալներուն ուղղեն պատգամ մը, անդրադառնալու Քրիստոսի մարդեղութեան խորհուրդին, իմաստին եւ յիշեցնելու կեանքի ամենէն էական սկզբունքները. **ԽԱՂԱՂՈՒԹԻՒՆ ԵՒ ՍԷՐ՝** աշխարհի բոլոր մարդոց միջեւ:

Ծնունդի մասին, Հայաստանեայց եկեղեցւոյ ամենէն իմաստալից եւ ժողովրդական շարականներէն է՝ **ԽՈՐՀՈՒՐԴ ՄԵԾ ԵՒ ՄՔԱՆՁԵԼԻՆ**:

ԾՆՈՒՆԻ ՏՆԱՌՆ.— Աստուածայայտնութեան տօնին մէջ յիշատակուած դլխուսը խորհուրդը Քրիստոսի ծնունդն բլլալով՝ մեր մէջ ալ ընդհանրացած սովորութիւն է Աստուածայայտնութեան տօնը եւ ճրտալալայցը, ութօրէքը, պահքն ու բարեկենդանը Ծնունդի անունով կոչել:

Ս. Ծնունդ — Կրթ. Գրք. Գրար. (1977-88)

ՅՈՒՆՈՒՄ ԲՐՈՍՏՈՒՄ ԱՌԵՏԱՐԱՆԷՆ
ԸՍՏ ԵՈՒՀԱՆՆԷՍԻ
(11. 1-46)

1 Հիւանդ մէկը կար, Ղազարոս անունով, որ Բե-
թանիայէն էր. աչի գիւղէն, ուրիշ էին Մարիամ եւ իր
2 քոյրը՝ Մարթա: Աօրիա աչի Մարիամն էր որ խաղճ-
ածեց Տիրոջ սաքերը եւ իր մազերով սրբեց, եւ որուն
3 եղբայրն էր Ղազարոս, որ Հիւանդ էր: Ղազարոսի քոյ-
րերը մարդ զրկեցին Յիսուսի ձօն, որպէսզի անոր ը-
4 սնն. «Տէ՛ր, բաւ սիրելի բարեկամդ Հիւանդ է»: Յիսուս
կար լսեց, ըսաւ. «Այս Հիւանդութիւնը ո՛չ թէ մաւ-
ուան, այլ Աստուծոյ փառքին պիտի ծառայէ եւ պատ-
ճառ պիտի բլբայ որ Աստուծոյ Արդին փառաւորութիւնը»:
5 Յիսուս կը սիրէր զանոնք՝ Մարթան, անոր քոյրը
6 Մարիամը եւ Ղազարոսը: Աստուծոյ Հաւատակ Ղազար-
ոսի Հիւանդութեան յարկ աւանդուն, կրօնը որ եւս
7 մնաց Հոն առ կը դաժնուէր: Մետոյ ըսաւ իր աշակերտ-
ներուն. «Նիէք կրկին Հրէաստան կրթանք»: Աշակերտ-
ները կրկին ըսին. «Ղազարոսի, Հրէաստանցիները
զեւ նոր կ'ազգին քիչ բարեկամել, Հիմա կրկին Հոն
9 կ'երթաւ»: Յիսուս անոնց պատասխանեց. «Յերեկը
ասաներկու ժամ չէ՛ր: Ան որ դերեկ տունն կը բալէ՛ իր
10 սայթաքէր, որովհետեւ այս աշխարհի յայտով իր շար-
11 ջը կը տեսնէ: Բայց տն որ դէշեր տանն կը բալէ՛ կը
սայթաքի, որովհետեւ յայտ չունի»: Յիսուս այս խօս-
12 քերը լսելէ ետք աւելցուց. «Մեր բարեկամը՝ Ղազարո-
սը քնացած է, երթում արթնանիմ զինքը»: Աշակերտնե-
րը իրեն ըսին. «Տէ՛ր, եթէ քնացած է՝ ուրեմն կ'առող-
13 ճանայ»: Յիսուս Ղազարոսի մահուան ահաբախութիւն
կ'ընէր, մինչ աշակերտներուն աշխուշ թունցաւ թէ
14 անոր քնանալուն կ'աւանդէր: Այն ատեն բացայայտ
15 կերպով ըսաւ. «Ղազարոս մեռած է. յայց եւ Հոն չըլ-
լայուս՝ ձեզի Համար ուրախ եմ, որովհետեւ զուգ ինծի
պիտի Հաւատար: Ուրեմն եկէք իր քով կրթանք»:
16 Թոյմաս, որ Երկուորեակն կը կոչուէր, ընկերներուն
ըսաւ. «Մի, եկէք մեկը այ կրթանք իրեն Հետ մեռնե-
լու»: 17 Երբ Յիսուս Բեթանիա Հասաւ, արդէն իսկ Ղա-
18 զարոս չարս օրէ ի վեր թաղուած էր: Բեթանիա Երու-
սազէմէ մօտիկ է, միայն կրթք զկամեթի Հետու:
19 Հրեաներէն շատեր Հանկէ եկան Հին Մարիամի եւ Մար-
թաի ձօն, զանոնք միտթարկու. Համար իրենց եղ-
20 բոր մահուան առիթով: Մարթա կրթ լսեց թէ Յիսուս

կու գայ, դիմաւորելու զնաց, մինչ Մարիամ անունը
21 մնաց: Մարթա Յիսուսի ըսաւ. «Տէ՛ր, եթէ Հոս ըլլա-
22 յիբ՝ եղբայրս չէր մեռնէր. յայց Հիմա իսկ գիւան, թէ
ինչ որ Աստուծոյ խնդրես՝ Աստուծոյ քեզի պիտի տայ:
23 Յիսուս անոր ըսաւ. «Եղբայրս յարութիւն պիտի աւ-
24 նէ»: Մարթա պատասխանեց. «Գիտեմ որ յարութիւն
25 պիտի աւնէ վերջին օրը, յարութեան աւան»: Յիսուս
ըսաւ. «Ե՛ն եմ յարութիւնը եւ կեանքը: Ան որ ինծի կը
26 Հաւատայ, թէ պիտի մեռնի՝ պիտի ապրի: Իսկ ան որ
ոչ չէ եւ ինծի կը Հաւատայ՝ երբեք պիտի չմեռնի: Կը
27 Հաւատուս՝ ըսածիս: «Այո՛, Տէ՛ր», պատասխանեց
Մարթա, «կը Հաւատամ թէ զո՛ւն եւ Գրիստոսը, Աս-
տուծոյ Արդին, որ աշխարհ՝ պիտի դաշխը»:
28 Մարթա այս խօսքերը լսելէ ետք զնաց եւ իր
քոյրը՝ Մարիամը կանչեց եւ փափայտով ըսաւ. «Ղազար-
20 ոս պիտի եկած է եւ քիչ կ'ուզէ: Մարիամ լսելուն պէս
30 ոտքի ելաւ եւ Յիսուսի ձօն զնաց Յիսուս տակաւին
զիւղ չէր մտած, այլ կեցած էր Հոն՝ ուր Մարթա զինք
31 զմեաւորած էր: Տան մէջ զանուող Հրեաները, որոնք
Մարիամը կը միտթարէին, կրթ տեսան որ անմիջա-
պէս ոտքի ելելով զնաց, Հետեւեցան անոր, որովհե-
տեւ կարծեցին թէ զերեզման կ'երթայ՝ Հոն լայու Հա-
մար»:
32 Մարիամ Հասաւ աչիանց ուր Յիսուս կեցած էր:
Հաղիս զայն տեսած, անոր ոտքերուն ինկաւ եւ ըսաւ.
«Տէ՛ր, եթէ Հոս եղած ըլլայիք, եղբայրս չէր մեռնէր:
33 Յիսուս կրթ տեսաւ Մարիամը որ կու լայր, ինչպէս
նաեւ անոր նեա կողմ Հրեաները որոնք կու լային, Հո-
34 զեպէս իտպիցես եւ յուզուած ըսաւ. «Ո՛րք Թաղեցիք
35 զինքը: Անոնք ըսին. «Տէ՛ր, կիտր եւ տեսա՛: Յիսուս
36 լացաւ: Հրեաները իբարու կ'ըսէին. «Տեսէք թէ որ-
37 քո՛ն կը սիրէր զայն: Իսկ անոնք ալ կ'ըսէին. «Այս
մարդը որ կու լայրն աչքը բացաւ, չէ՛ր կրթար աչքայն մը
38 ընել որ Ղազարոսը զմեռնէր»: Յիսուս զարմեալ ներք-
նայէն յուզուեցաւ եւ մտնեցաւ զերեզմանին, որ քո-
39 բայր մըն էր եւ որուն մտաքին քոր մը դրած էին: Յի-
սուս ըսաւ. «Ղերբուցէք քարը: Մարթան, մեռնողին

Յարութեան հրաւերներ:

Աւետարաններուն մեկի հազարգած տե-
ղնկութեան համեմատ Յիսուս կրթք մեռնելու:
միայն ողջնցուցած է:
Ասանցմէ մէկն է Նաչիմի պատանին (Ղուկ.
Է. 11-17) որ իր մօրը միտի գուտակն էր:
Երկրորդը Յայրասի աղջիկն է (Մատթ.
Թ. 23-26: Մարկ. Ե. 35-43: Ղուկ. Ը. 49-56)
որ տաներկաւ տարեկան-Հատակին մեռած էր
Իսկ երրորդն է Բեթանիացի Ղազարոս
(Յովհ. ԺԱ. 17-44) որ չորս օր մաւջ մեռած
ու թաղուած էր՝ երբ Յիսուս այցելեց անոր
զերեզմանը:
Ասանցմէ առաջին կրթուաբը կրթատարը
էին եւ տակաւին չթաղուած ողջնցան, իսկ
երրորդը Հափառաս տարիքին մեռած էր եւ
չորս օր զերեզմանին մէջ մեայէ յետոյ է որ
ստաղաւ իր կրթարգ. կեանքը:

քոյրը, ըսաւ անոր. «Տէ՛ր, Հիմա նեխած պիտք է ըլ-
40 լայ, որովհետեւ յորս օրէ ի վեր թաղուած է: Յիսուս
Մարթայի ըսաւ. «Կեցի չըսի՞ որ եթէ Հաւատաս, Աս-
41 տուծոյ փառքը պիտի տեսնես»: Երբ անոնք քարը վեր-
ցուցին, Յիսուս աչքերը վեր բարձրացուց եւ ըսաւ.
42 «Հա՛յր, շնորհակալութիւն քեզի որ կը լսես ինծի: Գի-
տեմ որ միայն կը լսես ինծի. յայց ինչ որ այժմ կ'ըսեմ,
չուրիս դո՛ւնուող ժողովուրդին Համար կ'ըսեմ, որպէս-
43 զի անոնք Հաւատան թէ զուն զրկեցիք զնա: Այս ըսե-
լէ ետք բարձր մայնով կանչեց. «Ղազարո՛ս, զո՛ւրս
44 կերթ»: Եւ Ղազարոս զուրս կ'աւ. ոտքերը եւ Ատքերը
պատասխանով փաթթուած եւ կրթար փարչամակով ծած-
կուած: Յիսուս ըսաւ անոնց. «Կահեցէք պատանքը եւ
ձգեցէք որ երթայ»:
45 Հրեաներէն շատեր որոնք Մարիամինց տունը ե-
կած էին, կրթ Յիսուսի կատարած այս Հրաւերը աւ-
46 տան, Հաւատացին անոր: Մտիայն ուրիշներ զացին
փարիսեցիներուն ձօն եւ պատանցին ինչ որ Յիսուս
կատարեց:

† Կիր. է. օր ՄՃՃԴԵԱՄ: ՀԸ 1.1-7: ՂԿ 2.1-7:

ՅԻՍՈՒՍ ՔՐԻՍՏՈՍԻ ԱԻԵՏԱՐԱՆԷՆ
ԸՍՏ ՂՈՒԿԱՍԻ

LUKE 2

(2. 1-7)

1 Այդ օրերուն Օղոստոս կայսր հրամանագիր հանեց՝ իր կայսրութեան սահմաններուն մէջ գտնուող
2 բոլոր բնակիչներուն մարդահամարը կատարելու: Այս
3 առաջին մարդահամարը տեղի ունեցաւ Սուրիոյ կա-
4 սազարիչ Կիւրենիոսի օրերուն: Ամէն մարդ իր ծննդա-
5 վայրը կ'երթար իր անունը արձանագրել տալու հա-
6 մար: Յովսէփ Իսաիթի սերունդէն ըլլալուն համար,
7 Գալիլեայի Նազարէթ քաղաքէն ելաւ եւ իր անունը
արձանագրել տալու համար գնաց Հրէաստանի Բեթ-
լեհէմ քաղաքը՝ Իսաիթ թաղաւորի ծննդավայրը: Ի-
րեն կ'ընկերանար իր նշանածը՝ Մարիամ, որ յղի էր:
6 Բեթլեհէմի մէջ, Մարիամի ծննդաբերութեան
7 ժամանակը հասաւ եւ ծնաւ իր անդրանիկ զաւակը, որ
իսաթթեց խանձարուրի մէջ եւ գրաւ մտարի մը մէջ,
որովհետեւ պանդոկին մէջ իրենց համար տեղ չկար:

1. Յիսուսի ծնունդը տեղի ունեցաւ համեստ պայմաններու ներքեւ բոլոր այսօր տնոր յիշատակը քրիստոնէից մեծագոյն տօներէն մին է: Մեծ ըլլալու համար պայման չէ հարուստ ապարանքներու մէջ ծնիլ:

2. Արեւելեան երկիրներէ եկած մայերը Յիսուսի նուէրներ տաին, Աստուծոյ համար լուսոգոյն նուէրը սակայն մեր սիրան է: Ամէն մանուկ կրնայ իր սիրաբ Յիսուսի նուիրել:

3. Հերովդէս շատ մը անուկ մանուկներ ապրիլու իրաւունքէն զրկեց, պարզապէս իր կիրքերուն յագեցում տալու համար: Նախանձ, ատելութիւն և վրէժխնդրութիւն միշտ աւերներ գործած են:

4. Յիսուս՝ իր քառասունքին աթիւ Տաճարի մէջ Աստուծոյ ներկայացու, և երբ մեծցաւ ինքզինքը նուիրեց Աստուծոյ ծրագիրներուն իրազորման: Արդարութիւնը և ճշմարտութիւնը սիրող ամէն անհատ նմանապէս Աստուծոյ զօրձակիցն է այս աշխարհի մէջ:

Յովսէփ և Մարիամ, օրինական ամուսնութեամբ միացած, բայց սոսու-
 ւածային յայտնութեան հետեւողութեամբ ամուսնական կենսալցութենէ ըզ-
 դաւանալով, կ'ապրէին Գալիլիոյ Նազարէթ քաղաքը, երբ քաղաքական պար-
 տաւորութեան մը պատճառով հարկադրուեցան ուղևորութիւն մը ընել զէպի
 Պաղեստինի հարաւակողմը, Բեթղեհէմ քաղաքը: Օդոտոսս Սկոտախոնոս կայ-
 սրբ Հռովմայեցոց, Հռովմայ 747 թուին ընդհանար խաղաղութիւնը հաստա-
 տած ևւ հռովմէական աղբային արարողութեան համաձայն Յանուսի ասճա-
 րին փակումը կատարած էր, 20ն տարի շարունակ բայ միայէն յետոյ, անընդ-
 հատ պատերազմներու պատճառով: Այդ խաղաղութենէ օդտուելով ընդհա-
 նաւ կայրութեան մէջ աշխարհապիր, այսինքն աղաճամար կատարելու հը-
 բովարտակ հանած էր: Հրէաստան Հռովմայ կայրութեան ներքեւ էր, ևւ Հե-
 բովդէս թէպէտ թաղաւորի անուն ունէր, բայց կուտակուէ մը աւելի իշխա-
 նութիւն շունէր. արդէն ալ յոկ Օդոտոսս կայրեր շորհքովը այդ անունը յո-
 սացած էր: Հետեւապէս Հրէաստան ալ ուրիշ հռովմէական նահանջներու պէս
 աշխարհապիրին պարտաւորութեան ներքեւ կ'իյնար. իսկ Կիւրենէս կամ Կուր-
 ընոս, Ասորիքի մեծ բղէլը, Պաղեստինի աշխարհապիրին վրայ ալ պաշտօն
 ունէր, իբր ընդհանար Ասորիքի պատկանող դաւտաի մը վրայ: Այդ աշխար-
 հապիրը պէտք է շփոթել իբր ասաւ տարի ետքը նորէն հրամայուած աշխար-
 հապիրին հետ, ինչպէս սմանք կ'ուզին իրարու հետ խառնելով պտուարու-
 թիւն ստեղծել: Ժամանակին պատմիչները իբրտմէ կը գտտեն երկու աշխար-
 հապիրները. Ղուկաս ալ յասակ կերպով կ'արտէ ու կը զնէ թէ Այս առաջին
 աշխարհապիր եղև:

Հռովմայ կայրութեան մէջ աղաճամարները յոկ ժողովուրդը համ-
 բելով չէին վերջանար, այլ այդ առթիւ տուրքերու համար կայուար տեղև-
 կութիւններ կ'ուտուէին ևւ կարգապարտութիւններ կը լինէին, հպատակութեան
 երդումներ կը արուէին, ևւ ոչ միայն այր անհասաներ, այլ ևւ կին անհասաներ
 որոշակի կը պրուէին, երբ դիրք ու կարեւորութիւն ևւ ստացութիւն ունէին:
 Այդ նորատակին համար պէտք էր որ իւրաքանչիւր մարդ, ոչ թէ ուր որ
 դանուէր այն տեղը արձանապրուէր, այլ իր ծննդեան կամ ծաղման տեղը եր-
 թար ևւ այն տեղ աշխարհապիրի տոմարներու մէջ անցնէր:

Յովսէփ պարտաւորուեցաւ աշխարհապիրի համար Նազարէթէ Բեթ-
 ղեհէմ երթալ, ոչ միայն իր ծաղման պատճառով իբր Դուելթի ցեղէն սերած,
 այլ ևւ հաւանաբար իր ծննդեան պատճառով, իբր զի աւանդութեան նայելով
 Յովսէփ Բեթղեհէմ ծնած էր ևւ յետոյ Նազարէթ վտցած ևւ այնտեղ բնակու-
 թիւն ևւ զործ հաստատած: Մարիամ ալ, թէ՛ իբր Յովսէփի ամուսին ևւ թէ
 իբր Դուելթի ցեղէն սերած, արձանապրուելու պէտք ունէր, սւտի երկուքը
 միտակը՝ Նազարէթէ ելան ևւ բաւական կարեւար ճամբորդութեան մը ձեւ-
 նարկեցին Բեթղեհէմ երթալու համար: Մարիամու յլի վիճակը ճամբորդու-
 թիւնը յիստիանեց, որովհետև աշխարհապիրին պայմանաժամը լրանալու մօտ
 էր ևւ հնար չէր այլեւ յետաձգել: Ղուկաս այտեղ ալ Մարիամը Յովսէփի
 խօսեցեալը կը կոչէ պարզապէս, նային յղի լինելն ալ ուեղցնելով, որդէն զի
 կուտական յլութեան խորհուրդը շեշտէ ևւ սմուսմական զուգակցութեան
 դադարաբը հեռացնէ, ինչ որ աւելի բացայայտ խօսքերով ըսած է Մատթէոս
 ալ՝ թէ Յովսէփ ոչ զիտէր գնա, այսինքն զՄարիամ:

ՅԻՍՈՒՍԻ ԾՆՈՒՆՎԸ

Ղակ. Բ. 6-20, Մատթ. Ա. 25

Յովսէփ եւ Մարիամ հասան Բեթղեհէմ, բայց իրենց համար պատրաստ եւ հանդիստ սուն չգասն, եւ ոչ իսկ ուղեւորներու իջեւանին մէջ արամադրելի տեղ մնացած էր. բնիկ Բեթղեհէմցիներ ամէն կողմէ եկած եւ խանուած եւ գէշ աղէկ տեղաւորուած էին. մինչ Յովսէփ եւ Մարիամ ուշ մտադրեցին էին: Այդ դժուարին եւ անհանդիստ սրբաղաներու մէջ աւելի կ'ուշեմայ Յիսուսի ծնունդը, Մարիամի օրերը յոսցած ըլլալով: Նորածինին հանդիստութեան համար ամէն բան կը պակտէր. հողիւ խանձարուր կազմելու չտի լաթեր կը ճարեն, կը պատեն կը վաթթեն Նորածինը, եւ իջեւանի ախոսին մէջ, անասնոց մասերին յարդին ու խոտին վրայ կը հանդրեցնեն դա՛յն, ախոսը ունենալով իրը բնակարան եւ մասերը իրը օրօրաց:

Ընդհանուր աւանդութիւն է՝ թէ Յիսուս այրի մը մէջ ծնու. եկեղեցւոյ մէջ ալ կ'երպե՛նք, ի սուրբ այրին բազմեցաւ, եւ Բեթղեհէմի Ս. Ծնունդ եկեղեցոյն մէջ այսօր ցուցուած տեղն ալ քարայր մըն է: Աւետարանը քարայրի խօսքը չ'ընէր. սակայն ի հնումն, ինչպէս եւ մինչեւ այսօր, զիւզեցաւ մէջ քարայրներն իրը ախոս կը դարձանուէին, եւ այսպէս ալ եղաւ պիտի ըսենք այն իջեւանին մէջ, ուր Յիսուս ծնու եւ մուտրի մէջ դրուեցաւ:

Ծննդեան պատկերներուն մէջ մուտրին քով ել մը ու էջ մըն ալ կը նկարուին, որոնք կ'ենթադրուին թէ ախոսին մէջ դանուած ըլլան, եւ անոնց շունչը ծառայած ըլլայ Նորածինը խնամելու եւ անոցնելու: Սակայն աւելի ճիշդը այլտրանութիւն է այն, եւ կ'ակնարկէ Եսայիի բերնով Իսրայէլի ժողովուրդին դէմ խօսուած յանդիմանութեան. Ծանեաւ եզմ գտացիք իւր եւ էշ զմտր տեառն իւրոյ, եւ իսրայէլ զին ոչ ծանեաւ (Ես. Ա. 2):

Երբ մէկ կողմէն այսպէս անշուք եւ խոնարհ կերպով կը կտաարուէր Յիսուսի ծնունդը, որ ոչ մէկ կերպով չէր կրնար մտադրութիւն հրաւիրել, եւ տեղի ունեցած մեծ եւ սքանչելի խորհարդին բարձրութիւնը իմացնել, միւս կողմէ երկնային հրաշք մը կը յայտնէր դա՛յն եւ կ'աւետէր աշխարհի: Բեթղեհէմի շուրջը դաշտերուն եւ բարձունքներուն վրայ սխոււած էին ոչ-խարներու հօտերը, քիչերային ժամուն իսկ բացօթեայ, եւ հովիտներ ալ անոնց շուրջը նոյնպէս բացօթեայ, ոչխարներուն պահպանութեան կը հսկէին: Յանկարծ երկինքէն յուսաւոր տեսիլք մը երեւցաւ անոնց աչքին, Փառք Տեառն ծագեցիմ առ Ռոսա. հովիտները ահուգողի բանուեցան, բայց հրեշտակ մը իրենց մօտենայով քաջախերութեան եւ աւետիսի խօսքեր ուղղեց անոնց եւ ըսաւ. «Մի՛ վախնաք, ահա մեծ ուրախութեան աւետիս մը, որ միանգամայն

բոլոր շողախորդին համար ալ ուրախաւիթ պիտի ըլլայ: Այսօր այս ժամուս, այս Դաւիթի քաղաքին մէջ ծնաւ Փրկիչը, որ է խոստացեալ Օծեալը (Մեսիան): Ելէ՛ք զայնէք զայն տեսնելու. մտերի մը մէջ դրուած խանձարբապատ տղայ մը որ տեսնէք, զիտցէք թէ նա՛ է. այս ըլլայ ձեզի ճանչնալու նշանը»:

Հազիւ թէ հրեշտակը այդ խօսքերը լսաւ, երկինքի հրեշտակներուն խմբովին օրհնարանութեան ձայները լսուեցան, որք քողոյրածայն կ'երդէին եւ դԱստուած կը փառարանէին. երդածնին էր, Փառք ի բարձունս Աստուծոյ, եւ յերկիր խաղաղութիւն, ի մարդիկ հաճութիւն: Հրեշտակային օրհնարանութիւնը պահ մը տեսեցնեալ իրենց. հրեշտակներ երկինք դարձան. Հովիտներ իրենց Հիացումէն սթափեցան, եւ սկսան իրարու բռել. «Արի՛ք, քողօք իջնե՛ք, մեզ տրուած երկնային աւետար ստուգենք»: Անմիջապէս խումբ մը Հովիտներ կու գան, հեթո՛ղհէ՛մ կը մտնեն, ախոռները կը փնտռեն, եւ անտեսէ մէկուն մէջ կը գտնեն, մտերի մէջ դրուած խանձարբապատ Մանուկը, Մարիամ ու Յովսէփ ալ մտերին մօտ նորածինը ինամեղու զբաղած: Հովիտները ուրախութեամբ լեցուած, որ տրուած աւետիսը իրական բան մըն է եղեր, մէկ կողմէն նորածինին կ'ընծային իրենց յարգանքը եւ միւս կողմէ Մարիամի եւ Յովսէփի կը պատմեն իրենց եղած աւետիքը եւ տրուած աւետիսը: Պահ մը ափսոսել մնայէ յետոյ իրենց գործին կը դառնան, ոչխարները արածելու կը հանեն, բայց որուն որ կը հանդիպին շեն դադրիր լսածնին եւ տեսածնին պատմելէ, եւ իրենցմէ լսողներն ալ իրենց պէս կ'ուրախանան եւ Աստուծոյ օրհնութիւններ կը մատուցանեն երկնային այցելութեան հասնելուն եւ տնկալեալ Փրկչին եւ խոստացեալ Մեսիային ծնած ըլլալուն համար:

Ղուկաս, որ այս ամէն պարագաները մանրամասնօրէն կը պատմէ, կ'աւելցնէ թէ Մարիամ այս ամէն լսածները իր սիրտին մէջ կը պահէր եւ անտես վրայ կը խորհրդածէր: Այդ յիշատակութիւնն իսկ կը ցուցունէ թէ Ղուկաս ալ իր դրածները ուղղակի Մարիամէ լսած եւ իմացած է, եւ անոր վկայութեամբ անցուցած է իր Աւետարանին մէջ: Մասի՛կս շատ քիչ պարզայ կը պատմէ Յիսուսի ծնունդին տեսնելու եւ ծնունդէն առաջ հանդիպած բաներու վրայ, իսկ Մարիոս բնու իսկ Յիսուսի ծնունդին վրայ չի խօսիր: Յայտնի կերպով ըսուած չէ թէ Մարիամ եւ Յովսէփ ալ երկնային տեսիլք տեսան եւ օրհնարանութիւնները լսեցին, թէ ոչ ամէն բան միայն Հովիտներուն պատմութեան խմբան: Բայց Մարիամ գամեմայն գրանս գայսասիկ պահեր բացատրութիւնը, այսինքն, Մարիամ լսած խօսքերը միտքին մէջ կը պահէր ըսելը, աւելի այն իմաստը կու տայ, թէ Մարիամ եւ Յովսէփ պարզապէս տեսիլքին լսող եղան:

**ՅԻՍՈՒՍԻ ԱՆՈՒԱՆԱԿՈՉՈՒԹԻՒՆԸ ԵՒ
ԱՆՈՐ ՆՇԱՆԱԿՈՒԹԻՒՆԸ**

Այս տօնակատարութիւնը ներշնչուած է Աւետարաններէն: Հե-
տեւեալ ընթերցումները՝ բաւարար բացատրութիւն կրնան նկատուիլ
տրուած հաստատումներուն.

— Մատթէոսի Աւետարանին մէջ կը կարդանք (Ա. 20-23).

«Եւ մինչ նա այսպէս կը մտածէր, ահա Տիրոջ հրեշտակը տեսիլի
մէջ երեւցաւ անոր եւ ըսաւ. «Յովսէփ, Դաւթի որդի, մի՛ վախնար
տունդ առնելու քու կինդ՝ Մարիամը. զի այն՝ որուն մայր եղած է նա՝
Ս. Հոգիէն է: Պիտի ծնի որդի, եւ դու պիտի կոչես զայն Յիսուս. զի ան
պիտի փրկէ իր ժողովուրդը իրենց մեղքերէն: Այս ամէնը տեղի ունե-
ցաւ, որպէսզի կատարուի Տիրոջ խօսքը՝ Եսայի բերնով ըսուած, թէ՛
«ահա կոյսը պիտի յղանայ, որդի պիտի ծնանի, Անունն Անոր պիտի
կոչեն էՄ-ՄԱՆՈՒԷԼ», որ կը թարգմանուի՝ ԸՆԴ ՄԵՉ ԱՍՏՈՒԱԾ»,
Աստուած մեզի հետ:

— Ղուկաս Աւետարանիչ կ'ըսէ (Ա. 30-32).

«Հրեշտակն ըսաւ անոր. «Մի՛ վախնար, Մարիամ, վասնզի շնորհք
զտար Աստուծմէ: Դու պիտի յղանաս եւ պիտի ծնիս որդի մը՝ որուն
անունը պիտի դնես Յիսուս: Նա մեծ պիտի ըլլայ եւ Բարձրեպօղին
Որդին պիտի կոչուի: Տէր Աստուած պիտի տայ անոր իր հօր Դաւթի
աթոռը, եւ նա պիտի թագաւորէ Յակոբի տան վրայ յաւիտեան»:

Ուրեմն այս հաստատումներու յիշատակութեան եւ Ս. գրային
ճշմարիտ աւանդներու մասին խորհելու, անոնց հետ հաղորդուելու
գեղեցիկ առիթն է Անուանակոչութիւնը, զոր մեր եկեղեցին կը տօնէ
ամէն տարի Յունուարի 13-ին:

Համաձայն Հին Կտակարանի սուրբ գրոց եւ Աւետարաններուն,
ուրեմն ՅԻՍՈՒՍ անունը կը նշանակէ էՄ-ՄԱՆՈՒԷԼ, ԱՍՏՈՒԱԾ ՄԵ-
ՉԻ ՀԵՏ, ՓՐԿԻՉ, ՕՄԵԱԼ ՏԷՐ: Հայ ժողովուրդին մէջ, սովորութիւն
եղած չէ ՅԻՍՈՒՍ անունով կոչել ոեւէ անձ կամ մահկանացու: Ա՛յլ
ժողովուրդներու մէջ սակայն, ինչպէս Հարաւային Ամերիկայի մէջ,
բնական երեւոյթ է հանդիպիլ ՅԻՍՈՒՍ անունով անձերու:

Յիսուսի անուանակոչութեան տօնը, Յունուարի 13-ին, անչարժ
տօն է որ կրնայ հանդիպիլ շարժուան որեւէ մէկ օրուան. ընդհանրա-
պէս ան առիթ չէ սեպուած կրօնական մեծ տօնախմբութեանց: Այսու-
հանդերձ, յատուկ ընթերցումներով եւ կարգով, եկեղեցին զայն ան-
պայման կը յիշատակէ եւ կը տօնէ: Իսկ ժողովրդային խաւերու մէջ,
կը շնորհաւորեն կամ կը տօնուի Քրիստափոր, Քրիստինէ անունով
հարազատներու անուան տօնը, միշտ ընտանեկան կամ ընկերային
մթնոլորտի մը մէջ:

Հ Ա Յ Ո Ց Ե Կ Ե Ղ Ե Ց Ի

ԱՆՏՈՆ ԵՒ ԿՐՕՆԻԴԷՍ
Ճգնաւորներ

Կապաղովիեան Կեսարիոյ մէջ կ'ալրէին այս երկու
կրօնաւորները, եւ հանրածանօթ էին իրենց ճշնողական
առաքինութեամբ: Լուսաւորիչ միասին տարաւ զանոնք
Հայաստան, եւ երբ Տարօնոյ Իննակնեան մենաստանը
հաստատեց յանուն Յովհաննու Կարապետին, անոնց եւ
իրենց ընկերացողներուն յանձնեց նոյն սրբավայրին
վանական կազմակերպութեան եւ ծառայութեան գործը:
Իրենց այս նորստաց պաշտօնը կատարեցին անոնք ամե-
նայն նախանձախնդրութեամբ, յաճախ ընդունելով նա-
եւ Լուսաւորչի այցելութիւնը: Իբր քառասուն տարի
նուիրեալ ծառայութեամբ ապրելէ եւ գործելէ վերջ,
խաղաղութեամբ կնքեցին իրենց կեանքը եւ թաղուե-
ցան հոն, Դ. դարու սուղին կիսուն վերջերս:

ՅԻՍՈՒՍ ՔՐԻՍՏՈՍԻ ԱՒԵՏԱՐԱՆԷՆ
ԸՍՏ ՅՈՎՀԱՆՆԷՍԻ

(2. 1-11)

- 1 Յիսուսի Գալիլիա համակրու իրարդ օրը հարսա-
նիք մը կար Կանա քաղաքին մէջ, եւ Յիսուսի մայրը
- 2 Հոն էր: Յիսուս եւ իր աշակերտներն ալ հրաւիրուած
էին հարսանիքին:
- 3 Երբ գինին պակսեցաւ, Յիսուսի մայրը իրեն ը-
4 սաւ. «Գինի չունին»: «Մա՛յր, ինձի այս մասին ըսելու
պէտք չունին», պատասխանեց Յիսուս, «Իմ ժամանակս
5 տակուին չէ հասած»: Սակայն իր մայրը ըսաւ սպա-
սաւորներուն. «Քնէ որ ըսէ ձեզի, կատարեցէ՛ք»:
- 6 Հրեաներու մաքրուելու սովորութեան համա-
7 ճայն հոն քարէ վեց կարասներ կային, որոնցմէ իւրա-
8 քանջիւրը ութսունէն հարիւր լիդր կ'առնէր: Յիսուս
9 ըսաւ սպասաւորներուն. «Կարասները ջուրով լեցու-
10 ցէ՛ք»: Եւ սպասաւորները լեցուցին մինչեւ բերան: Յի-
11 սուս ըսաւ տնոնց. «Հիմա աւէ՛ք եւ մատակարարին
տարէ՛ք»: Անոնք ալ տարին:
- 12 Մատակարարը համտեաց գինիի փոխուած ջու-
13 րը, բայց չգիտցաւ թէ ուրկէ էր. թէև սպասաւորնե-
14 րը, որոնք ջուրը լեցուցած էին, գիտէին: Այն ատեն
15 մատակարարը փեռային ըսաւ. «Ամէն մարդ նախ ըն-
16 աիր գինին կը հրամցնէ, իսկ երբ գինովնան, այն ատեն
17 հասարակը, մինչ զուն ընտիր գինին պահեր ես
18 մինչեւ հիմա»:
- 19 Յիսուս իր այս առաջին հրաշքը կատարեց Գա-
20 լիլիայի Կանա քաղաքին մէջ: Հոն ան իր փառքը յայտ-
21 նեց, եւ աշակերտները հաւատացին իրեն:

Ձուրին գինիի փոխուիլը (Յովհ. Բ. 2-11)
Յիսուսի առաջին հրաշքն էր որ կատարուե-
ցաւ Գալիլիայ Կանա քաղաքի հարսանիքին
մէջ, ուր հրաւիրուած էր Յիսուս, իր մօր
և աշակերտներուն հետ միասին:

Q On the third day there was a
marriage at Ca'na in Galilee, and
the mother of Jesus was there; ²Jesus
also was invited to the marriage, with
his disciples: ³When the wine failed,
the mother of Jesus said to him, "They
have no wine." ⁴And Jesus said to her,
"O woman, what have you to do with
me? ⁵My hour has not yet come." ⁶His
mother said to the servants, "Do what-
ever he tells you." ⁷Now six stone jars
were standing there, for the Jewish
rites of purification, each holding
twenty or thirty gallons. ⁸Jesus said to
them, "Fill the jars with water." And
they filled them up to the brim. ⁹He
said to them, "Now draw some out, and
take it to the steward of the feast."
So they took it. ¹⁰When the steward of
the feast tasted the water now become
wine, and did not know where it came
from (though the servants who had
drawn the water knew), the steward of
the feast called the bridegroom ¹¹and
said to him, "Every man serves the
good wine first; and when men have
drunk freely, then the poor wine; but
you have kept the good wine until
now." ¹²This, the first of his signs,
Jesus did at Ca'na in Galilee, and
manifested his glory; and his disciples
believed in him.

ԿԱՆԱՅԻ ԼԱՐՄՆԻՔԸ

Յալի . Բ . 1-11

Նաթանայէլի կոչումէն երեք օր ետքը Յիսուսը կը դաննեք ի Կանա, Գալիլիոյ քաղաքներէն մին, որ կը գտնուի Նայաբէթի եւ Կափառնատուփի մէջ-տեղը եւ պէտք չէ շփոթել ուրիշ համանուն Կանաներու հետ : Արդէն Յիսուս Փիլիպոսը տեսած օրէն՝ Գալիլիոյ ճամբան բռնած էր, հետեւարար դժուարութիւն չկայ որ երեք օր ետքը Գալիլիոյ հասած ըլլայ : Նայաբէթ իր տունը չզոյցած Կանա հանդիպելն ալ տարօրինակ չէ, սրովհետեւ Կանացի Նաթանայէլը կրնայ ուղած ըլլալ իր տունը տանիլ, մինչ Յիսուսի մայրն ալ արդէն Կանա եկած էր հարսնիքի մը համար : Կ'հրեւի թէ մօրը հոն դռնուելուն համար Յիսուս ալ հոն եկաւ . եւ նոյն առիթով հարսնիքի ալ հրաւիրուեցաւ, եւ Յորդանանէն իրեն հետեւող աշակերտներուն հետ յանձնառու եղաւ հարսնիքի երթալ . Անդ էր մայրն Յիսուսի, կուչեցաւ եւ Յիսուս եւ աշակերտքն նորա ի նորանիստ :

Հարսնիքին մանր մէկ միջոցէկը առիթ կ'ընծայէ Յիսուսի, որ առաջին անգամ հրաշք մը կ'սրծէ : Յանկարծ հարսնեւորներուն զինին կը հասնի եւ ուրախութիւննին կատրուելու վրայ կ'ըլլայ : Մարիամ այդ պարաւայէն կը գղաճուի եւ իր սրբույն համոզուի մը լուր կու տայ . Հարսնեւորները գիմի չափն : Յիսուս վրան բան մը առնել չ'ուզեր եւ կը պատահանէ . Ինձի ի՞նչ, Բնդի ի՞նչ, Բնդի ի՞նչ, տիկիմ, որ գիմին պակտեր է . տակաւին ինքզնիքս յայտնելու աստեղ չէ հասած : Ինչչափ որ Յիսուս առջի բերան բան մը ընել չ'ուզեր, բայց յետոյ, հարկաւ մօրը թախանձանացը վրայ, Լա՛ւ, բան մը կը հոգաւնք խօսքը կ'ըսէ, որ մայրն ալ սպասուորներուն կ'աղապրէ՝ թէ Յիսուսի հրամայածը

շուտով կատարեն : Յիսուս ալ կը հրամայէ որ մարութ ջուրի համար յառկացուած եւ քարէ փորուած վեց թակոյնները ջրով լեցնեն, որոնց իւրաքանչիւրը երկու կամ երեք մար հեղուկ պարունակելու բուական անոթներ էին : Սպասուորները անոթիջուղէս կը գործադրեն : Անոր վրայ դարձեալ կը հրամայէ սպասուորներուն, որ թակոյններու մէջ դրած ջուրէն առնեն եւ կոչունքին վերակացուին կամ մատակարարին տանին : Սա, որ յանկարծական շփոթութեան մատնուած էր գիմիին պակտելուն, գիմին տեսնելուն կ'ուրախանայ, համը նայելով կը տեսնէ որ շատ ընտիր գիմի է . եւ կարծեցով թէ նոյն ինքն տանուակեր փետան այն ինչ ժամուն բան մը ճարած է, անոր կ'երթայ եւ կատակի դարձուածքով մը կ'ուզէ նոր գիմին գոյել . «Սոյնութիւն է, կ'ըսէ, լաւ . գիմին տառ թալ, որ կոչունքները դնահատեն . սեղանին վերջը սրեւէ գիմի կրնայ անցնել : Իսկ հակառակը ըրիք . երբ որ արդէն ամէնքը քիչ ու շատ խմած են, եւ սրեւէ գիմի կրնայ անցնել, հիմակ երկր աւելի ընտիր գիմին մէջտեղ կը հանես : Մատակարարը այդ կ'ըսէր, որովհետեւ նոր գիմին ի՛նչպէս ճարուած ըլլալը չէր ըսած, բայց սպասուորները որ կարաններուն ջուր լեցուցած եւ գիմի հանած էին, եկածը գիտէին, լեցին, գործը մատակարարին հասցուցին եւ հրաշալի փոխարկութիւնը ամէնքը խմացան, կոչունքները հիացան, Յիսուսի հրաշագործութեան փառքը հրաշակուեցաւ : Իսկ Յիսուսի հետեւողները, որ լոկ Յովհաննէս Մկրտիչի վկայութեամբ եւ Յիսուսի հետ խօսակցութեամբ անոր Մեսիա լինելուն համոզուած էին, հրաշք մըն ալ տեսնելով՝ իրենց համոզման վրայ հաստատուեցան եւ կատարեալ հաւատուցող եղան : Այս եղաւ Յիսուսի հրաշքներուն տառիկը :

Պարզ պատմութիւնն ըրինք Աւետարանի հետեւողութեամբ, բայց բա-
ցատրութեան արժանի քանի մը կէտեր կան :

Ո՞վ էր փեսան : Ոմանք կարծեցին թէ նոյն ինքն Նաթանայէլ-Բարթո-
ղիմէոսն է, որովհետեւ Կանայի ըլլալը գրեւոր (Յովհ. ԻԱ. 2) . սակայն
երեք օր առաջ Յիսուսի հետ Յորդանանու կողմերը գտնուող մէկու մը ան-
միջադէս Կանա Հաննիլով փեսայանալը ճշմարտանման չէ . թող որ եթէ նոյն
ինքն քիչ առաջ յիշուած Նաթանայէլը բլլար, աւետարանիչը հարկաւ վերջոյս
մը զայն իմացուցած կ'ըլլար : Ուրիշներ կարծեցին՝ թէ Սիմոն Կանանայի
առաջնայն է . սակայն Կանանային՝ Կանայի ըսել չէ, այլ երբայեցեքէն կանա
բառն է, որ նախանձ կը նշանակէ : Արդէն Մտաթէսէն Կանանայի անուան-
ւած Սիմոնը (Մատթ. Ժ. 4), Ղուկոսէն նախանձայոյց կուշուած է թարգ-
մանարար (Ղուկ. Զ. 15) : Ուրիշներ ալ կարծեցին՝ թէ Տեառն եղբայրներէն
մէկն է . սակայն Աւետարանը որեւէ նշան չի տար : Ամէն առիթի մէջ պէտք
է ընդունիլ, թէ Մարիամի հետ սղբակցութեամբ կամ սերտ բարեկամու-
թեամբ վապուած փեսայի կամ հարսի մը հարսնիքն էր, որ Մարիամ կա-
նուխէն կկամ էր, եւ այդչափ ալ հոգ կը տանէր հարսնետունին երկրորդական
դէպքերուն իսկ :

Կը խնդրուի եւս թէ ի՞նչ սինկալութեամբ կամ ի՞նչ մտադրութեամբ
Մարիամ կը դիմէր Յիսուսի . արդեօք կանուխէն տես՞ր էր Մարիամ Յիսու-
սի հրաշքով մը դժուարութիւններ եւ պահասութիւններ գործածելու թէ ոչ
պարզապէս սովորական միջոցներով բան մը ճարելու աւաջարկը կ'ընէր : Այդ

ժամին ինչ ո՞ր լուսն էր կամ կ'ըսեն մեկնիչներ, սոսկ ենթադրութեանէ աւելի
չէ . որովհետեւ Աւետարանին մէջ նշանակեց մը անգամ չկայ, ուսկից հետո
բլլայ հետեւութիւն մը քողել : Յիսուսէ դրամական կամ ուրիշ սովորական
կերպով ճար մը սպասելու անհաւանտիտութիւնը, եւ Յիսուսի սուած պա-
տասխանը, թէ Ձեւ է կանալ ժամանակ իմ, աւելի ճշմարտանման կը ցու-
ցնեն կարծել, թէ Մարիամ իրօք Յիսուսէ կը սպասէր հրաշալի կերպով կա-
տարուելիք դարմանի մը :

Յիսուսի իր մօրը ուղղած Ձի՞ կայ իմ եւ քո, կիմ դու պատասխանն
ալ՝ քիչ մը խիստ եւ յանդիմանական կ'երեւի առջի բերան . սակայն Ձի՞ կայ
իմ եւ քո բացատրութիւնը սովորական երբայաբանութիւն մըն է, որ մեր
ակունջին հնչածին պէս խորթ եւ խիստ չէ չընկի լեզուին մէջ . իսկ կիմ դու
կուշումը, ոչ մայրութեան սրբապետիւն է եւ ոչ ալ մօրը անարդարութիւն է,
այլ ընդհակառակը, պատուաւոր կուշում մը, մեր մէջ դործածական Յիկիմ
կուշումին նման :

Յիսուսի բոլոր հրաշքները հիւանդներու եւ վշտացեալներու մխիթա-
րութեան համար կատարուած դարձեր ըլլալուն, տարօրինակ կը թուի հարս-
նետունիքու պատրութեան համար պինի շատցնել ուղիւր, կարծես արքեղու-
թիւնը քաջուրելու գիտամբ : Սակայն Աւետարանին պատմութիւնը բնաւ
այս անտեղի հետեւութեան առիթ չ'ընծայեր : Յիսուս իր փառքը յայտնելու
համար առիթ առած է միշտ լիմացը երան պարազաներէ եւ իր վարդապե-
տութեան հակառակ չէ եղած օրինաւոր օւրախութիւնն ալ եւ ամուսնութեան
դրութիւնն ալ, որ խորհուրդներու պատիւին ալ բարձրացու : Հետեւարար
ոչինչ կ'արդելուր՝ որ Յիսուս այդ ուղիւրութեամբ գործէր, Կանայի հարսան-
կոց հրաշքը կատարելով եւ ամուսնութիւնը պատուելով :

Աւետարանին դէմ խօսողներու մէջ դամուսկոսն ըսողներ, թէ զինի
փոխուած ջուրը ուրիշ բան չէր, բայց եթէ կարտաներու մնացորդ զինիներէն
կաղմուած ջրախառն բան մը : Սակայն ոչ միայն մատակարարին վիշտա-
թեամբ փոխարկեալը ընտրելագոյն զինի էր, այլ եւ լեցուած թակոյկները
ոչ թէ զինի կարտաներ էին, այլ հրէական սրբութեանց համար սահմանուած
ջուրի կարտաներ, որոնց մէջ ներքիլ չէր մաքուր ջուրէ տարբեր բան մը զնել :
Իսկ կարտաներու պարունակութիւնը ցուցնող մար կուշում հեղուկ չափը
տարբեր տեսակներ ուէնր եւ ՅՅ կամ 22½ կամ 15 քալ հեղուկ առող մարեր
կային գանապան տեղեր : Պաղեստինի մէջ աւելի սովորական էր ՅՅ քալ հեղուկ
պարունակու մարը : Աւելի մանր գիտողութիւններու շնք մտներ :

Ա Ղ Ե Ք Ս Ա Ն Դ Ր Ի Ո Յ Ե Կ Ե Ղ Ե Ց Ի

ԱԹԱՆԱՍ ՀԱՅՐԱՊԵՏ

Հուշականունն ախոյեան հաւատոյ Ս. Երրորդութեան
ընդդէմ Արիւսի, որ ուրացած էր Քրիստոսի աստուածութիւնը: Քրիստոսնեայ բարեպաշտ ընտանիքի զաւակ,
ձեռն Աղեքսանդրիա, 295ին: Նոյն թաղաքին Աղեքսանդրոս հայրապետը, որ մը տեսնելով որ անիկա դեռ մատապ մտնուէ, ծովեղբին վրայ, եպիսկոպոսի կերպ առած, փերտութիւն եւ ձեռնադրութիւն կատարել կը ձեւացնէ, հոգեւոր կոչումի նշան նկատեց իր այդ ընթացքը, եւ դայն ընդունեց հայրապետանոցի մէջ, ուր զարդացաւ շնորհալի փոքրիկը: Յետոյ սարկաւազ ձեռնադրուեցաւ անիկէ, եւ կարճ ժամանակի մէջ փայլեցաւ իր տաղանդով, աստուածաբանական խոր հմտութեամբ ու գրչի եւ խօսքի ձիրքերովը առարկայ դառնալով ամենուն ուշադրութեան: Սարկաւազ էր տակաւին, երբ ընկերակցելով իր եպիսկոպոսին, Նիկիոյ ժողովին մէջ պաշտպանեց ուղղափառ հաւատքը: Աղեքսանդրի յաջորդելէ վերջ, իբրեւ պատրիարք Աղեքսանդրիոյ, իշխանութեամբ եւ աւելի սրբաբուսած ջանքով պայքարեցաւ աղանդամետ հոսանքներու, մասնաւորապէս Արիւսնոսներու եւ Կիւսարիանոսներու դէմ. եւ այդ պատճառաւ քանիցս ենթարկուեցաւ բուն հակառակութեան, երբեմն ստիպուելով նոյնիսկ հեռանալ իր Աթոռէն: Մեռաւ 373ին: Իր հոգի վարդապետութիւնը եւ անհամատ կորովը արժանի կացուցին զինքը նկատուելու եկեղեցւոյ ամենամեծ վարդապետներէն մին: Իբրեւամբ է որ Ս. Գրիգոր Նազիւանդացի կոչած է դայն «Մին Եկեղեցւոյ»: Իր գրական երկերը, ամէնքն ալ աստուածաբանական եւ ջատագովական, որոնցմէ կարեւոր մաս մը Ե. դարուն եւ յետոյ թարգմանուած է հայերէնի, եկեղեցական մտտեմադրութեան ամենէն թանկագին հորստութիւններէն կը համարուին իրաւամբ:

2. Առաքաւորէն առաջ կամ վարդապետէն ետք: Բ. եւ Լ. Յունվ. 18:

ՅՈՒՈՒՍ ՔՐԻՍՏՈՍԻ ԱՒԵՏԱՐԱՆԷՆ
ԸՍՏ ՅՈՎՀԱՆՆԷՍԻ
(3.13-21)

JOHN 3

Մեր Տէրը Յիսուս Քրիստոս կ'ըսէ. —

13 «Ոչ ոք երկինք ելաւ բացի մարդու Որդիէն, որ ի-

14 ջաւ երկինքէն, ուր կը գտնուէր: Եւ ինչպէս որ Մով-

15 սէս պղնձեայ օձը բարձրացուց սնապատին մէջ, նոյն-

15 ոյն ալ պէտք է մարդու Որդին բարձրանայ, որպէսզի

անոր հաւատացողը յաւիտենական կեանք ունենայ:

16 Որովհետեւ Աստուած ա՛յնքան սիրեց աշխարհը, որ

մինչեւ իսկ իր միածին Որդին տուաւ, որպէսզի անոր

հաւատացողը չմեռնի, այլ յաւիտենական կեանք ու-

17 նենայ: Որովհետեւ Աստուած իր Որդին աշխարհ զըր-

կեց, ո՛չ թէ որպէսզի Որդին աշխարհը դատապարտէ,

18 այլ որպէսզի աշխարհը փրկէ: Ով որ կը հաւատայ ա-

նոր, արդէն իսկ դատապարտուած է, Աստուծոյ միա-

ծին Որդիին չհաւատալուն համար:

19 «Եւ դատապարտութիւնը այս է. հակառակ անոր

որ լոյսը աշխարհ կհաւ, մարդիկ խաւարը լոյսէն ա-

ւելի սիրեցին, որովհետեւ չարութիւն կը գործէին:

20 Ով որ չոր գործ կը կատարէ, կ'ատէ լոյսը եւ լոյսին

չի դար, որպէսզի իր գործերը չյայտնուին: Սակայն

21 ով որ կը կատարէ ինչ որ ճշմարիտ է, լոյսին կու դայ,

որպէսզի յայտնի ըլլայ թէ իր գործերը Աստուծոյ

կամօքին համաձայն գործուած են»:

¹³No one has as-
cended into heaven but he who de-
scended from heaven, the Son of man.
¹⁴And as Moses lifted up the serpent in
the wilderness, so must the Son of man
be lifted up, ¹⁵that whoever believes
in him may have eternal life.¹⁶

¹⁶For God so loved the world that he
gave his only Son, that whoever be-
lieves in him should not perish but
have eternal life. ¹⁷For God sent the
Son into the world, not to condemn the
world, but that the world might be
saved through him. ¹⁸He who believes
in him is not condemned; he who does
not believe is condemned already, be-
cause he has not believed in the name
of the only Son of God. ¹⁹And this is
the judgment, that the light has come
into the world, and men loved darkness
rather than light, because their deeds
were evil. ²⁰For every one who does evil
hates the light, and does not come to
the light, lest his deeds should be ex-
posed. ²¹But he who does what is true
comes to the light, that it may be
clearly seen that his deeds have been
wrought in God.

† «Աստուած ա՛յնքան սիրեց աշխարհը, որ մինչեւ իսկ իր
միածին Որդին տուաւ, որպէսզի անոր հաւատացողը
չմեռնի, այլ յաւիտենական կեանք ունենայ»: (Յովհաննէս
3.16)

Յիսուս մկրտութեան խորհրդով կրտսարուելիք վե-
րածնութեան եւ ստացուելիք Նրկնից Արքայութեան վրայ խօսած էր, իսկ
հետեւեալ խօսքերուն մէջ մարդկայութեան խորհրդոյն բացատրութեան կը
մտնէ: Այդ բացատրութիւնները երեք կէտերու կրնան վերածուիլ. 1. Ռդ-
ւոյն Աստուծոյ մահը մարդկային փրկութեան համար. 2. Մարդկութեան
խորհրդով ցուցուած Աստուծոյ սէրը մարդուն վրայ. 3. Մարդուն փրկու-
թեան եւ դատարարութեան Քրիստոսի հաւատարուն հետ կապուած լինելը:
Առաջին կէտը (Յովհ. Գ. 14-15) բացատրուած է պղինձէ օձին օրինակովը
(Թիւք. ԻԱ. 9), որ Քրիստոսի խաչին նախատիպն էր: Երկրորդ կէտը (Յովհ.
Գ. 16-17) բացատրուած է բազդատութեամբ մը, որ եթէ Աստուած իր Միա-
ծինը աշխարհ գրկեց, աշխարհը կորուսանելու եւ աշխարհը դատարարուելու
նպատակ չէր վրնար ունենալ, այլ միայն տշխարհի փրկութեան եւ աշխարհի
ոխրոյն համար հնար էր սրբալիտի լան մը տնօրինել: Երրորդ կէտին մէջ
(Յովհ. Գ. 18-21) հաւատքը լոյսի նմանցուցած է. ինչպէս որ լոյսի՞ մօտ
եկողը կը լուսաւորուի եւ լոյսէն հեռու փակշտղը խաւարի մէջ կը մնայ,
այդպէս ալ Քրիստոսի հաւատացողը կը փրկուի, եւ Քրիստոսի հաւատքէն
խորշողը կը գտաւարտուի: Քրիստոս եկաւ, ինքը լոյս է, բայց մարդիկ
իրմէ կը փախչին եւ խաւարը կը սիրին. ով որ բարութիւն կը գործէ՝ լոյսէն
չի փախնար, այլ ով որ չարութիւն կը գործէ՝ լոյսէն կը վախնայ եւ խաւարը
կը սիրէ՝ որպէս զի իր գործերը չյայտնուին:

Մեր նպատակը չլինելով Աւետարանի կատարեալ մեկնաբանութիւնը
կատարել, Յիսուսի վարդապետութեան ամփոփումը տալ բաւական կը սե-
պենք այս տեղ. եւ այնպէս պիտի լինենք սրիչ առիթներու մէջ ալ, առանց
մանրամասն լուծմանց եւ բառական գննութեանց մտնելու: Այդ վարդապետու-
կան հատուածին մէջ հաւատոյ երկու դշխաւոր կէտեր կը պարունակուին,
որք քրիստոնէական դասնութեան հիմնաքարերն են. 1. Մկրտութեան զօ-
րութիւնն ու անհրաժեշտութիւնը եւ 2. Մարդկութեան խորհուրդով կա-
տարուած փրկագործութիւնը:

Ամբողջ հատուածը մենք բացատրելինք իր Յիսուս Նիկողեմոսին
խօսուած ամբողջութիւն մը, այս է մեկնիչներուն ընդհանուր կարծիքը: Բայց
ոմանք գիտելով ցիտեմք, Խօսիմք, Կիւյնեմք յոյնակի բառերը, գործեալ ոչ
ընդունիմք, ոչ հաստատայմք բառերը լոպղին հասցէին, կարծեցին թէ Յովհ. Գ.
11 համարէն սկսելով հատուածը գրառուած է եւ աւետարանիչը իր բերնէն կը
խօսի սա Հրէսոյ կամ սա ընթերցողս. որովհետեւ ուրիշ տեղեր ալ աւետարա-
նիչը Յիսուսի բերնով խօսուած վարդապետութեան կը յարէ իր կողմէ գրուած
մաս մը, առանց որոշ անցում մը դնելու: Բայց այստեղ բարբը Յիսուսէն
խօսուած ընդունիլը աւելի ընդհանրացած է:

Նիկողեմոսի անձին վրայ ալ առիթ պիտի ունենանք նորէն խօսելու:
Իսկ թէ այս տեսակցութիւնը ի՞նչպէս վերջացաւ, Նիկողեմոս ի՞նչ տպաւորու-
թեամբ մեկնեցաւ, Յիսուսի հետ ի՞նչ վերապով եւ ի՞նչ ձեւով յարաբերութիւն
հաստատեց, Աւետարանը բուն մը չի գրեր, միայն թէ Յիսուսի ի ծածուկ
աշակիրս մնաց եւ առանց ինքզինքը յայտնելու Յիսուսի պաշտպանութիւն ալ
ըրաւ: